

KISS FERENC
nyugdíjas tanár
Tapolca

Környezetük értékeit őrző pedagógusok

A munkavégzés közben megszerzett tapasztalatok, ismeretek, képességek megőrzése, átadása, terjesztése családi keretben apáról fiúra szállt, mintegy az egységes oktatóiskola, nevelőiskola, munkaiskola előfutáraként – ezért helytelen az iskolát szétszabdalni külön oktatóiskolára, nevelőiskolára és munkaiskolára.

Az iskola hármaskörű funkciója a kezdetektől fogva állandóan jelen volt, csak más-más környezeti szférában. A felhalmozódott ismeretanyag megőrzése lehetetlenné vált a kisebb csoportok, családok keretei között. Az oktatás funkciója kivált a családi keretek közül, és tananyaggal, tankönyvekkel rendelkező külön intézmény lett.

A nevelőiskola, munkaiskola funkciója mindaddig a családban maradhatott, amíg a család lakóháza és munkahelye szerves egységet alkotott – mai értelemben az családi vállalkozást jelent. Az ipari forradalom hatására a XIX. században felgyorsult gépesített üzemi termelés, közlekedés megbontotta a családi vállalkozások lehetőségeit, kereteit. A családi ház és a munkahely kettéválásával a nevelőiskola és a munkaiskola funkciói is a családból az iskola keretei közé terelődtek. Ezzel elkezdődött az egységes oktató-, nevelő- és munkaiskola megteremtésének napjainkig is elhúzódó lassú folyamata.

A „lassulás” folyamata egyenes arányt mutat a környezeti lehetőségek elhanyagolásával, a gyermeki/szülői kezdeményezések alábecsülésével. A XIX. század pedagógusa elkötelezte magát a környezeti lehetőségek felkutatásával. A saját tervezésű munkaeszközök, gyűjtemények, gyermeki tevékenységek valóságos „családi vállalkozás”-ként üzemeltették az iskolát.

A „Tapolcai életrajzi lexikon” – gyűjtötte és összeállította: Kertész Károly, Tapolca, 2000 – adatai szerint:

A technikai felszerelések gyarapításában kitűnt **Keszler Gyula** (1844–1916) tanító és gazdálkodó. Méhészként saját tervezésű kaptárt, szőlőtulajdonosként „szőlő-ajtó” gépet szerkeszt. Az ő nevéhez fűződik a ma is használatos Badacsonyi rézkénpor. Munkatársa a Tapolca és Vidéke hetilapnak és a Borsszem Jankó élelclapnak. Munkája mellett festeget, orgonafugákat komponál, verseket ír. A lexikon ezt jegyezte le róla:

„Keszler Gyula tanító. (Keszthely, 1844. december 15. – Tapolca, 1916. augusztus 17.) A tapolcai Keszler-dinasztia első jeles képviselője. Elemi és gimnáziumi tanulmányait Keszthelyen végezte. A pedagógiai pályát 1860-ban Túrján kezdte, majd Keszthelyen folytatta. 1866-ban szerezte meg tanítói oklevelét, ezután Tapsonyban, majd Vindornyaszőlősön segéd-, ill. kántortanító. Polgári iskolai tanár képesítését matematika és természettudományi szakon szerezte meg. 1872-ben meghívás nyomán került Tapolcára a felsőbb népiskolába, a későbbi polgári fiúiskolába. Itt tanított 1910-ig. Valóságos polihisztor volt. Kiváló kézügyessége révén gyarapította az iskola szertárát, technikai felszerelését. Mint méhész, saját konstrukciójú kaptárt gyártott és forgalmazott. Szőlőtulajdonosként jól használható „szőlő-ajtó” gépet talált fel és szabadalmaztatott. Tekintélye túlnőtt a városka határain. A Balaton-vidéki Filoxéra Ellen Védekező Egyesület főtitkára és telephelyének létrehozója volt. Irányító szerepe volt a Balaton-vidéki szőlők újratelepítésében. Kísérleteinek eredményeit felhasználva már fia, Keszler Zoltán szabadalmaztatta a máig használatos Badacsonyi Rézkénport. Írásai jelentek meg a Tapolca és Vidéke c. hetilapban, de más szakirányú és szépirodalmi lapokban is publikált. Fiatalabb korában egy ideig munkatársa volt a Borsszem Jankó c. élelclapnak. Sza-

badidejében festett, orgonafugákat komponált, Dabronczy és Csobánczi álnéven verseket írt. Verseiből kötetnyi kézirat maradt az utókorra. Gazdag életének emlékezete sajnos ma már nem él Tapolcán.

Irodalom: VÉL – K. Gy. 1844-1916. = PFI Ért. 1916-17. – Pécs Gyuláné: Régi emlékek, régi emberek. Tapolca, 1936. – Stephanek János: A mi értékeink. = TU., 1925. május 31. – K. Gy. harántfülkés szőlőpárosító gépe. = TV., 1891. október 18.

A kötelességteljesítés mintaképe **Redl Gusztáv** (1853–1917) igazgató-tanár. Amatőr természettudós szorgalmával kutatja, gyűjti, preparálja, rendszerezi a vidék növény- és állatvilágát, ásványait.

„Redl Gusztáv tanár, igazgató (Tapolca, 1853. január 28. – Tapolca, 1917. március 25.). Apja Redl József, tekintélyes polgár. Az 1848/49-es szabadságharc idején Görgey seregében tiszti beosztásokban szolgált. Gusztáv fia elemi iskoláit Tapolcán végezte. Érettségi után rövid ideig számvevőtitkár volt. 1874-ben – 21 évesen – rajztanárnak választották meg a tapolcai felsőbb népiskolába. 1883. október 28-tól ugyanitt megbízott igazgató majd 1884. február 2-től egészen nyugdíjazásáig, 1912. szeptember 1-ig a tanintézet igazgatója, ami 1895-től az ő közbenjárására polgári iskolává szerveződött. Tanítványai igazságosságáért szerették, kollégái a kötelességteljesítés mintaképeként tisztelték. Pedagógiai és természettudományos ismereteit kitartó önképzéssel szerezte. Pedagógusként tanulói segélyegyesületet, segélykönyvtárat szervezett és megalapította az iskolai könyvtárat. Részese volt több alapítvány létrehozásának. Az Országos Polgári Iskolák Tanárainak Egyesülete megyei körének megalapítója és egyben első elnöke volt. Egyik kezdeményezője és sokáig résztvevője volt a tapolcai műkedvelő előadásoknak. Nyugdíjas éveiben a tapolcai és balatonfüredi járás miniszteri iskolájának felügyelőjeként munkálkodott. Mint amatőr természettudós, kutatta, gyűjtötte, preparálta és rendszerezte a környék növény- és állatvilágát, ásványait. Közgyűjteményének egy részét Lóczy Lajos kérésére átadta a Földtani Intézetnek. A Lóczy névvel fémjelzett „A Balaton Tudományos Tanulmányozásának eredményei” c. monográfia és a Természettudományi Társulat Kiadásában megjelent „Magyar Birodalom Állatvilága” c. kötetek többször hivatkoznak Redl Gusztáv gyűjtésére, az általa összeállított jegyzékekre. A Földművelésügyi Minisztérium megbízásából az ezredéves kiállításra küldött 63 db-ból álló rovargyűjteményéért, amelyben a szőlő rovarkártevőit rendszerezte, a „Közreműködők érdemét” kapta. Kitartó munkával létrehozott természettudományi gyűjteményét az iskola szertárára hagyta. Az 1903-ban felfedezett Tavasbarlang első kutatója. A barlangrendszer kialakulásáról először adott szakszerű magyarázatot és a továbbiakban aktívan vett részt a Barlang Társulat munkájában. Megbecsült résztvevője volt Tapolca közéletének. Képviselőtestületi tagként és a megyebizottság résztvevőjeként sok fontos döntés részese volt. Értékes munkát végzett az Építészeti és Szépitészeti Bizottmányban. Mint a Gazdasági Takarékpénztár igazgatóságának tagja, részt vett a város gazdasági életében. 65 évesen távozott az élők sorából. Tapolcán temették el, de sírja ma már ismeretlen. Életének, tevékenységének Tóth József által írt, a Tapolcai Füzetek sorozatában megjelent biográfia állít méltó emléket. Volt iskolája homlokzatán a Városszépitő Egyesület kezdeményezésére 1995-ben avattuk márványtábláját.

Irodalom: Tóth József: Redl Gusztáv 1853-1917. Tapolca, 1992.”

„Gazdasági vándortanító” szerepében munkálkodott **Szigethy Ödön** (1869–1942) igazgató-tanító, háziipari főfelügyelő. Tisztségei: járási faiskolai felügyelő, gazdaköri titkár, tűzoltó egyesület főparancsnoka. Alkotásai: Füztelep, népkönyvtár létesítése; szalmafonás és kosárkötés meghonosítása; a Tapolca-vidéki Gazdakör évkönyveit szerkeszti. Művei: „Zala vármege leírása a népiskolák 3. osztálya számára” (Tapolca, 1901), „Heverő kincsek a Balatonban” (Balatoni Évkönyv, Budapest, 1921). A lexikonban ezt olvashatjuk róla:

„Szigethy Ödön igazgató tanító, háziipari főfelügyelő, lapszerkesztő (Pécs, 1869. szeptember 7. – Pécs, 1942. augusztus 4.). Középszkoláit és a tanítóképzőt Baján végezte. 1893-tól a tapolcai r.k. elemi iskola és a tanonciskola tanítójaként emlegettek. Másutt a „gazdasági vándortanító” titulussal szerepelt. Rövidesen az elemi iskola igazgatója lett. E tisztséget 1920-ig töltötte be. Ekkor a földművelésügyi miniszter kinevezte háziipari felügyelővé, 1926-ban pedig előléptette és megbízta három dunántúli megye főfelügyelőségével. A tanítói kar egyetlen tagja volt, aki ilyen tiszteletet viselt. E hivatalai mellett számtalan funkciót töltött be Tapolca társadalmi, gazdasági és kulturális életében. Felügyelője volt a járási faiskolának, miniszteri biztosa az elemi iskola VI. osztályának vizsgáinál a tapolcai és balatonfüredi járásokban, jegyzője a járási tanítóegyesületnek.

1908 óta titkára, majd ügyvezető alelnöke volt a Gazdakörnek. E szervezet kereteit kitágítva hatékony és magas színvonalú kertészeti ismeretterjesztést alakított ki. Fontos szerepet vállalt a filoxéra elleni küzdelemben. Füztelepet létesített, meghonosította a szalmafonás és kosárkötés mesterségét. Szerkesztette és kiadta a Tapolczavidéki Gazdakör évkönyveit. Húsz éven át főparancsnoka volt a tűzoltó egyesületnek. 1902-ben létrehozta és eredményesen működtette a népkönyvtárat, amiért a Múzeumok és Könyvtárak Országos Bizottsága 1907-ben díszokmánnyal és 100 korona jutalommal tüntette ki. Jelentős helytörténeti munkásságot fejtett ki. Először ő tett kísérletet Tapolca történetének összefoglalására. Megírta és publikálta Zala vármegye földrajzát. 1904-től 1919-ig felelős szerkesztője volt a hetente megjelenő Tapolczai Lapoknak. Színvonalas írásaival nagy hatást gyakorolt a polgárosodó kisváros közéletére. Első kezdeményezője volt Tapolca idegenforgalmi fellendítésének. Példaadó tevékenysége alapján méltó volna arra, hogy munkás életének Tapolcán emléket állítsunk.

Műveiből: Zala vármegye leírása a népiskolák 3. osztálya számára. Tapolcza, 1901. – Heverő kincsek a Balatonban. = Balatoni Évkönyv, 1921. Bp. 1921. – Tapolca. = Zalai Évkönyv 1928.

Irodalom: Békássy – Szinnyei – VÉL – Egy tanító ünneplése. = TV., 1901. február 17. – Sz. Ö. távozása. = TU., 1938. július 17. – Sz. Ö. = TL., 1942. augusztus 8.”

Az iskolakérdés mai problémái a központi irányítás, állami támogatás kizárólagos előnybe részesítésében és a környezeti lehetőségek elhanyagolásában is keresendők. A központi erőforrások elapadása, kimerülése előbb-utóbb az intézmény kihalásához vezethet. A környezeti lehetőségek öntevékeny hasznosítása napjaink iskoláit is megkímélné a központi erőforrások gyilkoló hatásától.

A Magyarországi Freinet Egyesület (4090 Polgár, Bessenyei út 4-5.) éppen ennek a kezdeményező, gyermekközpontú, környezetbarát tanártípusnak a kiművelését szolgálja. A mozgalom kizárólag önkéntes alapon, állami kölcsönöktől mentesen, a környezeti lehetőségek iránt érzékeny, lelkes pedagógusok közreműködésével szerveződött és maradt fenn. Újabbban a Magyar Pedagógiai Társaság is szervez gyakorlati műhelymunkával egybekötött nyári táborokat.

A környezeti lehetőségek feltárása, öntevékeny hasznosítása minden szülő, gyermek, pedagógus számára sikerélményt hozhat. A XIX. század lelkes pedagógusainak törekvése a XXI. század pedagógusai számára is példamutató lehet.

A TÉMÁHOZ AJÁNLHATÓ SZAKIRODALOM AZ ÉRDEKLŐK SZÁMÁRA

Csaba Emese (főszerkesztő). Az általános műveltség képes szótára. Reader's Digest Kiadó Kft., Budapest, 2001.
Koromné Beck Zsuzsanna (fordította): Matematika képes szótár. Novum Kiadó, Szeged, 2004.

Gesztesy Zsuzsa–Kocsis József: Szentlőrinci pedagógiai technikák gyűjteménye. – Kemény Gábor Iskolaszövetség, Szentlőrinc, 2001.

Horváth H. Attila: Freinet-évkönyv 1999. Magyar Freinet Alapítvány, 1999.

Gilles Martin–Denis Boyard: Természetfotózás a sarkvidéktől a trópusokig. – Alexandra Kiadó, Pécs, 2002.

Homoki-Nagy István: Gyöngyvirágtól lombhullásig. Bibliotheca Kiadó, Budapest, 1957.

Kiss Zsuzsa (tervezte): Állat- és növényhatározó természetjáróknak. Magyar Könyvklub, Budapest, 2000.

Gerald Durrell–Lee Durrell: Az amatőr természetbúvár. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987.

Judith Hann: Barangolás a tudományok világában. Panemex Kft., Budapest, 2000.

Surányi Dezső: Lyra florae – A növények örök himnusza. Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.

Baktay Patrícia–Koltai Magdolna: Beszélő tárgyak. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989.

Adam Stodowy: Szeretek barkácsolni. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1984.

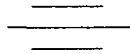
Dr. Lugosi Erzsébet (szerkesztő): Képes Usborne enciklopédia. Novotrade Kiadó, Budapest, 1990.

Leah Bendavid-Val: A világ képekben. Geographia Kiadó, Budapest, 2001.

Pap János: Kis történetek tudósokról, feltalálókról. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1973.

Szvboda Gabriella (képszerkesztés): Világtörténet képekben I-II. Gondolat Kiadó, Budapest, 1972-1975.

- Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve. Magyar Helikon / Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1981.
- Nemes Livia. A bennünk élő gyermek. Filum Kiadó, 2000.
- László Gyula (válogatta). Múlhatatlan gyermekkor. Móra Könyvkiadó, Budapest, 1985.
- D. Szabó Mária (válogatta). Gyereknek lenni. Palatinus, 2004.
- Veres Péter. Gyermekharag. Püski Kiadó, Budapest, 2001.
- Magyar Imre: Az évszázad gyermeke. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1980.
- Szilvási Lajos: Kamaszok. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1981.
- Jack Canfield–Mark Victor Hansen: Erőleves a léleknek. 101 erőt adó és lélekemelő történet 1–6. porció. Bagolyvár Könyvkiadó, Budapest, 1996–2002.
- Vekerdy Tamás: Kérdezz! Felelek... 1–3. Park Könyvkiadó, Budapest, 1999–2002.

SZERZŐINK, MUNKATÁRSAINK FIGYELMÉBE!

Tisztelettel kérjük szerzőinket, hogy kéziratukat a szerkesztőség címére küldjék: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. A borítékra feltétlenül írják rá, hogy *kézirat*. Csak „gépel”, 8–10 lapnál nem nagyobb terjedelmű kéziratokat fogadunk el. A kéziratot jól áttekinthető kettes sortávolsággal, normál géppapíron, a „gépelési hibák” gondos javításával, a felhasznált szakirodalom pontos feltüntetésével (szerző, cím, hely, kiadó, lapszám) kérjük. A közérthetőség megkívánja azt is, hogy az elkerülhetetlen idegen szakkifejezések magyar megfelelőéséről, értelmezéséről se feledkezzünk meg. Kérésünk az is, hogy a szövegbe iktatott rajzos, ábrás, illusztrációs megoldásoktól lehetőleg tekintsünk el.

Azoktól a szerzőktől, akik megfelelő feltételekkel rendelkeznek, számítógéppel írt kéziratot kérünk lemezen és nyomtatva is.

Nagyon fontos, hogy külön lapra írják föl *beosztásukat, munkahelyük, iskolájuk pontos nevét, helyét*, valamint *irányítószámot* lakcíkjüket.

Felhívjuk továbbá szerzőink figyelmét, hogy másodközlésre nem vállalkozunk, Szerkesztőségünknel is érvényes az az általános gyakorlat, hogy kéziratot nem örzünk meg és nem is küldünk vissza.